Ч. 14 (13.559). Львів, пятниця 19. січня 1934. Poostowa optate zapłacono ryczałtem. Рік LV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Четвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 леї, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Преса на Закарпатті.

На Закарпатті виходить нині понад 40 газет і журналів, з того *українського (народнього) напрямку* 8, москвофільського 5, чеських газет є там 3, мадярських 24 (!), жидівських 3 (з того одна по мадярськи, дві в жарґоні). Коли взяти під увагу процентове відношення населення Закарпаття, то українське населення повинно би там мати ок. 30 пресових орґанів.

Сумний стан українського шкільництва на Словаччині.

На Словаччині є під цю пору в державних словацьких народніх школах 5.190 учителів, у німецьких школах 206, в мадярських школах 265, в українських („руських") школах 36 учителів. У словацьких церковних школах працює 4.163 учителів, у мадярських церк. школах 1.600, у німецьких 300, в українських 130 учителів. Та статистика говорить найкраще про сумний стан українського шкільництва на Словаччині, де живе близько 200.000 українського населення.

Арештували словацького письменника.

В Кошицях арештували недавно словацького письменника Ігназа-Біскупіцького, редактора газ. „Слово", якого обвинувачують у звязках з ірредентистом Єґлічкою. У звязку з тим арештуванням переслухано багато словацьких діячів. Біскупіцький сидить у вязниці кошицького суду.

Справа Сарського басейну.

БЕРЛІН, 17. I. ПАТ. Німецьке Інформаційне Бюро оголосило такий комунікат: Як відомо, Рада Союзу Народів звернулася з безпосереднім запрошенням до Німеччини, щоби підчас обмірковування справи Сарського басейну заняла свое своє місце в Женеві. Та Німеччина виступила з Союзу Народів не на те, щоби при першій черговій нагоді знову там явитися, як тільки інші держави цього забажають. Завдання, яке Союз Народів має тепер виконати в справі Сарського басейну, незвичайно просте. Не трудно зорґанізувати тайне голосування. Вступні праці біля зладження списів управнених до голосування вже переведені. Річ тепер у тому, щоби Рада Союзу Народів перевела своє завдання якслід і льояльно. Ініціятива англійської преси спровадити до Сарського басейну міліцію числом 4.000 осіб — зазначує комунікат — зовсім недорічна. В Сарському басейні не було подій на більші розміри. Тільки три смертні жертви там занотовано і то були націонал-соціялісти. Якщо повстав плян поділу Сарського басейну, то хіба на доказ, що властиві люди несвідомі небезпеки, яку несе цей плян. Відкинення женевської пропозиції ставить не Німеччину, але Раду Союзу Народів у критичну ситуацію.

БЕРЛІН, 17. I. ПАТ. Німецьке Інформаційне Бюро комунікує: Сьогодні вечором вислано відповідь у справі участи німецького уряду в нарадах Союзу Народів над справою Сарського басейну. Відповідь буде переказана за посередництвом німецького консуля в Женеві ґенеральному секретареві Союзу Авенолеві.

——o——

Управильнення суспільної праці в Німеччині.

БЕРЛІН, 16. I. ПАТ. Сьогодні оголошено урядово закон про управильнення суспільної праці. Комунікат німецького інформаційного бюра підкреслює, що закон нормує остаточно взаємини між працедавцями і робітниками. В кожнім підприємстві є рада мужів довіря як дорадчий чинник у справах соціяльно-політичних. Умовини праці управильнює підприємство спеціяльним правильником, вислухавши думку ради. Проти рішення підприємця більшість ради мужів довіря може відкликатися до т. зв. повірника праці, що є найвищим представником уряду в справах соціяльної політики у своїй господарській окрузі. Повірник обіймає компетенції судів праці у спорах, що випливають з правильника підприємств. Повірникові праці підлягають теж справи, звязані з закриттям підприємства, масовим видалюванням робітників і контролею над висотою плат у підприємстві. Повірник має право у виїмкових випадках оголошувати приписи в справі тарифи плат. В кожній окрузі повірника праці буде створений мировий суд, який рішає у випадках нарушення правильника членами підприємства. Відкличною інстанцією є начальний мировий трибунал республики. Тим способом, як зазначує комунікат, запевнений нагляд держави над умовинами праці, за що держава бере на себе повну відповідальність.

Радянські збросння на Сході.

Як повідомляють з Токіо, японський ґенеральний штаб ствердив, що манджурський кордон рівняється великому військовому таборові. Радянський уряд сконцентрував вздовж манджурської границі четверту часть своєї збройної сили. Щоби забезпечити прохарчування великої червоної армії, побільшили засіяну площу над Амуром. Червоноармійцям подвоєно грошеву заслу-женйну. Взагалі радянська армія прохарчовується дуже добре й озброєна знаменито. Особливше занепокоєння викликують в Японії радянські приготування до повітряної війни. Як ствердив недавно японський міністр війни ген. Аракі, більшовики мають літаки, що в силі принести 2.000 бомб до Токіо і після збомбардування негайно вернути на радянську територію.

Землетрус в Індіях.

Про землетрус, який навістив у понеділок майже цілі Індії, нема досі докладних звідомлень тому, що телеграфічна й телефонічна злука переважно перервана. В Калькуті при першім потрясенні землі вибухнув великий переполох. Населення вибігло з домів масово на вулиці, причому багато людей потовклося, а то й згинуло. Багато будинків і веж завалилося. В Бомбаю завалився залізничий двірець. Сильно потерпіло місто Кавнпур, де 300 домів розпалося в румовища, а 700 є ушкоджених.

БОМБАЙ, 17. I. На основі останніх відомостей жертвою землетрусу в північних Індіях впало 56 осіб убитих і 407 ранених. Найбільше потерпіли міста Бенарес, Люкнов, Фатегпур і Патна. Трупи багатьох жертв катастрофи находяться ще під розвалинами. 4.000 домів є ушкоджених.

КАЛЬКУТА, 17. I. Наслідком останнього землетрусу місто Музафарпур лежить у розвалинах. На вулицях валяються сотки трупів. Комунікація з містом перервана.

Добутий у місяці січні дохід з коляди, щедрівки, збірки, забав і ріжних імпрез треба віддати на поширення діяльности „Рідної Школи".

Політичний макіявелізм чи декаденція білої раси?

Львів, 17. січня 1934.

Коли хто критично погляне нині на хід подій у широкому світі і на ті моральні спонуки, які кермують нині політикою „культурної" Европи та „цивілізованої" Америки, — той не всилі вийти з дива: прийшов такий повний упадок **моралі у політиці**, таке помішання понять добра і зла, що пригадуються часи IV-го століття після Хр., часи розкладу римського цісарства. На початку XVI. ст. Нікольо Маккіявеллі проголосив засаду, що добре є те, що є корисне, що ціль освячує засоби, і що єдиними критеріями політичної моралі є критерії доцільности. І ця політична фільософія, хоч і викликала цілу школу „антимакіявелістів", всетаки побідила і стала пануючою. А проте політичний ідеалізм впродовж віків находив нераз свій яскравий вислів у цілій низці історичних фактів і сила ідеалістичних течій проявлялась раз-у-раз у зусиллях погодити засади моралі з політичною доцільністю. Кермує теж життям держав і народів цілий ряд постатей, які перейшли до історії як визнавці гасел благородности й гуманности не лише тому, що ці гасла були їм для здобуття актуальної політичної цілі вигідні, але тому, що вони дійсно вірили у їх реальну життєздатну вартість. Декаденція нинішньої інтелектуальної і політичної еліти передових держав Европи й Америки полягає у тому, що у практиці прийнято тези макіявелізму, в теорії вічно лунають гасла ідеалізму (гуманітаризм, братерство народів, справедливий вічний мир, відмова на завжди від деяких родів зброї і т. д. і т. д.), а по суті затратилось почуття не лише добра і зла з погляду християнської етики, але й із погляду політичного матеріялізму: йде зовсім самогубна політика, тріюмфує опортунізм на найближчі 24 години, з прославлюванням сьогодні того, що вчора було викляте і що завтра буде погубне.

Якими сильними були — хай навіть підсвідомі — елементи ідеалізму у політиці, вказують такі факти, як нпр. поведінка навіть такого дикуна на престолі, як Іван Грізний: коли Карло I. англійський „каловборий" парламент засудив на смерть, Іван Грізний зірвав з Англією диплому-

матичні звязки, заявляючи, що дальше підтримування їх означалоб апробату вбивства. Коли Людвик XVI. згинув під ґільотиною, то хоча безперечно острах за власний престіж і стійкість власної династії грав ролю в европейських монархів, що зірвали з Францією звязки, але й грало у них ролю теж бажання заманіфестувати своє співчуття кріваво винищуваній королівській рідні. Сьогодні ми бачимо зразки іншого світогляду: у Білому Домі, у місті, названому іменем гуманного й благородного Юрія Вашинґтона, однопартієць ідеаліста Вудрова Вільсона (який не винуватий у тому, що його незорієнтованість в европейських справах і його ідеї використали його европейські партнери для своїх актуальних цілей), — приймає у себе представника держави, в якій проплило й пливе далі море невинної крови та яка цілу свою екзистенцію базує на гнеті, терорі, насильстві. І той самий керманич нової Італії, який численними памятниками Юлія Цезаря пригадав землякам лицарськість і державний розум того славного римського політика й полководця, — вважає річю можливою гостювати у Вічному Місті представника державної системи, яка є запереченням розуму, і режіму, який є антиподом лицарськости! Мало того: світова преса, яка опинилась у руках малих, а подекуди й нікчемних людців, поширювала, наче щось зовсім можливе й імовірне, вістку, що Ватикан навязує дипльоматичні звязки з Совітами, і треба було щойно простувати ту вістку та заявляти, що зі світом засадничо антирелігійним і з твердинею активної боротьби з християнською етикою не може втримувати звязків Апостольська Столиця.

Діються речі вовсім несамовиті, які своїм цинізмом де-де перевищують цинізм політичної аморальности макіявелізму. Наприклад: кілька літ тому, здається у 1927 році, вся преса найкультурніших народів Европи піднімала страшний крик з приводу засуду смерти на двох американських анархістів і домагалася їх помилування. Колиж Сакко і Ванцетті таки згинули на електричному кріслі — та преса обурювалася на американське правосуддя, що воно легковажить собі прилюдну опінію. Коли у Ляйпціґу судили недавно кількох комуністів за підпал райхстаґу — у Льондоні другий громадський суд, зложений з капацитетів науки і права, доказував їх невинність, а преса всіх европейських держав у той спосіб реферувала й насвітлювала той процес, що Ван дер Люббе і Димітров мусіли кожному читачеві видатись найблагороднішими одиницями, яких людскість готова втратити з величезною шкодою для себе, виключно через ненаситну „кровожадність“ німецького режіму... В той самий час ті самі часописи мовчать про тисячі розстрілів у підземеллях більшовицьких „праводудних“ установ, найвищий ареопаґ европейських держав признає себе некомпетентним забирати голос у справі голодової катастрофи міліонів населення одної европейської держави, а по столицях Европи й Америки розїзжав, як „дорогий гість“, представник країни, в якій впродовж 15-ти літ витякуло безпосередньо від терору поверх 3 міліони людей!! І міністр закордонних справ Француської Республики, на прапорі якої є виписані гасла свободи, рівности і братерства, недавній чільний член соціял-демократичної партії, яка реклямує себе як оборонця найсвітліших ідеалів, — заявляє офіціяльно, що „Совітський Союз є нині одним із найважніших чинників ладу і мира“...

Це вже не макіявелізм, це декаденція цілої раси, яка розгублюється у поняттях добра і зла, мудрости й глупости, доцільности й самогубства. Це масове наслідування того „героя“ з „Декамерону“ Бокачія, що за гріх уважав плюнути на долівку в церкві, але не соромився безлічі душегубств. Це масове задамороченя, яке перейшло у хронічну недугу: людськість, на таку недугу хвора, мусить перейти страшні потрясення, щоби виздоровіти.

П. М

Протиголодова вистава у Женеві.

„Союз боротьби проти III. Інтернаціоналу“ під проводом відомого Обера уладив у Женеві дуже інтересну виставу, присвячену справі голоду та релігійних переслідувань на Радянщині. Вистава розміщена в кількох кімнатах. У меншій з них находяться великі таблиці, що в схематичній формі представляють орґанізацію та поширення Комуністичного Інтернаціоналу по цілому світі. У другій, більшій кімнаті зосереджено безбожницькі експонати: часописи, аґітаційні малюнки, протирелігійні карикатури, світлини зруйнованих церков, засланих священиків та місць заслання і т. ін. В інших двох кімнатах уміщена властива голодова вистава. Статистичні діяґрами, що свідчать про неминучість голоду на Радянщині — таблиці з порівнанням кількости збіжа, що вивозиться та що лишається на поживу населення, кольорові кольони, що унаглядюють зменшення худоби і т. ін. На столах та по стінах розміщено систематично жахливі світлини голодних, вмираючих та вмерлих, особливо дітей; голоси чужинецької преси про голод, почасти з дотичними світлинами і т. ін., мапи голодних місцевостей та місць заслання, колекція оригінальних листів голодних та багато інших документів страшної катастрофи. Вистава, яку відвідує щодня до 400 осіб, лишається ще кілька днів у Женеві, а потім переноситься до Льозани та ін. міст. На виставі дається відвідувачам пояснення та уладжується невеликі, але популярно складені відчити. На загал вистава, як і ціла акція „Союзу боротьби проти III. Інтернаціоналу“ врештою, має характер московський, ані листів голодних в українській мові, ані української безбожницької літератури на виставі не видно. Не має ця орґанізація справді і протиукраїнського характеру. Голодові світлини Українського Допомогового Комітету в Брюселі та повідомлення про голод Українського Бюра в Льондоні уміщено поруч з іншими матеріялами. Будуть уміщені й інші експонати українських комітетів, коли вони їх пришлють. Поширення голоду саме на Україні видне врештою і на мапах. Зазначується це і у відчитах.

(УКБЮРО ЖЕНЕВА.)

Капітуляція Сталіна.

„Ізвестія“ з 4. січня подають розмову Сталіна з кореспондентом „Ню Йорк Таймс“, Дюранті, що служить більшовицькою трубою для Злучених Держав Америки. Деякі уступи цеї розмови свідчать про цілковиту капітуляцію московського уряду перед державами, від яких він сподівається оборони від японської та німецької небезпеки.

Про світову революцію, розуміється, вже нема і згадки. Сталін заявляє: „Можливо, що найнижча точка економічного занепаду вже минула. Я не гадаю, що пощастить осягти піднесення 1929 року, але перехід від кризи до депресії та деякого пожвавлення справ у найближчім часі з деякими хитаннями в гору та вділ не лише не виключений, а навіть імовірний“.

Про Анґлію він говорить: „Я гадаю, що торговельна умова з Анґлією буде підписана“. Як відомо, умови цієї не підписали і переговори розбились.

Але верхом пониження кремлівського диктатора є його залицяння до Союзу Народів, про який він говорить: „Не зважаючи на виступлення Німеччини та Японії з Союзу Народів, а може саме через те, Союз Народів може бути деякою гальмою, щоби затримати початок воєнних операцій чи перешкодити їм. Коли це так, коли Союз Народів зможе зробитися деяким горбком на шляху до того, щоб утруднити в якійсь мірі справу війни та улекшити до деякого ступня справу миру — то тоді ми не є проти Союзу Народів. Так, коли хід історичних подій буде такий, то не виключене, що ми підтримаємо Союз Народів, не зважаючи на його кольосальні хиби...“

Коли Союз Народів упав так низько, що потребує підтримання Москви, то його у всякім разі більше шкода ніж московського уряду, що зданий на оборону Союзу Народів. Але коли Сталін сподівається разом з Еріо зробити Союз Народів зброєю проти Німеччини та Японії, то сподіванки їх даремні. Більшовики вештаються даремно по женевських та париських Каносах.

(УКБЮРО ЖЕНЕВА.)

——o——

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 19. СІЧНЯ 1934.

БАРБЕЙ Д'ОРЕВІЛІ. 5)

Кармазинова завіска.

Це був напевно найгірший гарнізон, куди доля — хоч я вірю, що це завжди чорт, який у той момент перекинувся в міністра війни — могла мене кинути на початок моєї служби. Грім би його побив! яке приземне життя! Не пригадую собі більше похмурого та нуднішого місця побуту. Одначе у такому віці, ще й пяний від однострою — тільки ті, що носили його, розуміють це почування! — я не страждав від того, що згодом стало би для мене нестерпне. Коли вже надто велика нудьга находила на мене в цьому бездушному і нецікавому містечку, одягавсь я як на параду і нудьга втікала перед моїм офіцирським коміром! Я скидався на ті жінки, що причепурюються навіть тоді, коли вони сами і нікого не ждуть. Я одягався для... себе.

Я втішався на самоті своїми еполетами та китичкою при своїй шаблі, що блищала на сонці, коли я звичайно прохожувався відлюдними вулицями коло 4-ої години пополудне, не шукаючи нікого. Груди мені розпирало тоді так само як пізніше, коли я йдучи бульваром у Ган під руку з якоюсь жінкою, чув поза собою голос: „Це розумію офіцирська постава!“

У цьому бідному містечку, без торгівлі та іншого руху, жили тільки старовинні родини, майже збіднілі, що проклинали імператора, чому він не перерізав злодіїв Революції і тому не гостили в себе офіцирів. Не було ні зборів, ні балів, ні вечірок, ні редут. Щонайвище у неділю, після богослуження, у погоду, мами виводили показати своїх доньок — до другої години себто до вечірні, коли на перший звук дзвону всі спідниці щезали з самотнього бульвару. Ця богослужба уполудне, на яку ми, до речі, ніколи не ходили, за Реставрації стала обовязковою військовою відправою. Для таких парубків як ми, у віці повнім енерґії та кохання, коли пристрасть до жінок займає таке велике місце, ця військова відправа була для нас порятунком.

Скільки романів на ній починалось! Коли панночки поруч своїх мамів навколішках складали свої зарукавки на стільцях підчас молитви, неодин білетик попадав до середини і на найближчу неділю в тих самих зарукавках вони приносили нам відповідь! Та за Імператора військової богослужби не бувало. Не було ніякого способу наблизитись до дівчат comme il faut у містечку, де вони були для нас тільки мріями за серпанком, видні тільки здалека! Тієї найцікавішої частини населення не можна було нічим заступити. Гареми, про які в пристойному товаристві і не згадують, були жахливі. Каварні, де можна серед страшно бездіяльного касарняного життя топити свою нудьгу, були такі, що хто шанував свої еполети, не міг і переступити їх порога...

Не було теж у цьому містечку, до тепер, як і скрізь, маємо деякі вигоди, навіть готелю, де ми офіцири могли би сісти за спільний стіл і не дати себе пограбувати як у лісі. Тимто багато з нас відмовилось від спільного життя і порозсівалось по приватних домах у незаможніх горожан, які наймали нам своє помешкання якнайдорожче, щоб підтримати свій бідний прожиток і свої невеличкі доходи.

До таких належав і я. Один із моїх товаришів жив тут у „Кінному заїзді“, де мав кімнату, бо цей заїзд був тоді на цій вулиці — отут, кілька воріт далі і вдень ви побачилиб ще на його фасаді старе золоте сонце і напис „Під сходом сонця“.

Мій товариш знайшов мені в сусідстві помешкання з одним вікном, що там нагорі робить на мене нині таке враження, начеб воно все ще було моє і мов усе те діялось учора! Він був старший за мене, вже довше служив у полку і залюбки опікувався мною у перших часах мого офіцирського життя, такого недосвідного та водночас і безжурного! Я вже казав вам, що з винятком однострою — і підкреслюю це тому, що ваше покоління мирових конгресів, фільософічних і гуманітарних пантомін, небавком зовсім не зможе уявити собі цього почування — і надії, що я почую гарматний грюхіт у першому бою, де (вибачте цей вояцький вислів) втрачу своє військове дівоцтво — все мені було байдуже! Я жив тільки цими двома гадками, особливо другою, бо вона була надією, а ми завсіди живемо більше тим життям, якого не маємо, ніж тим, яке маємо. Я думав тільки про будуччину, наче скупарище і я дуже добре розумів святців, що влаштовуються тут на землі як ті, що мають перед собою тільки одну ніч у печері розбійників. Ніхто так не нагадує ченця, як вояк, а я був вояк!... Отак і я влаштувався у своєму гарнізоні. Поза годинами, за столом із людьми, в яких я мешкав, поза службою і маневрами, я пролежував більшу частину свого часу на величезній канапі з темно-синього сапяну. Після вправ я клався на неї як у холодну ванну і вставав тільки, коли йшов фехтуватись або грати в карти з товаришем Людовиком Менґом.

Він був менший ледащо, бо найшов собі гарненьку дівчину, що стала його любкою і допомогала йому, як звик був казати, вбивати час. Та те, що я знав про жіноцтво не дуже заохочувало мене, щоб наслідувати свого приятеля Людовика.

(Продовження буде)

——o——

Шпиталь ім. митрополита Андрія у Львові.

Українській суспільности до відома.

У 1930 р. святкували ми 30-літній ювилей митрополитування великого Громадянина і Князя Церкви, Й. Е. Високопреосвященого Андрія гр. Шептицького.

По думці однодушного рішення цілого Преосвящ. Епископату, як також представників усіх Товариств і установ, мав стануги у Львові шпиталь ім. Високодостойного Ювилята, здвигнений добровільними жертвами української суспільности, як доказ і живий памятник загальної пошани і вдячности за Його довголітну працю і превеликі заслуги для українського народу.

Технічне переведення цієї постанови доручено окремому Комітетові, який почувається до обовязку здати отсим звіт з дотеперішних вислідів за час від 1930 по кінець 1933 року:

Приходи:

1) Жертви з Галичини	зол.	136.735.20
2) Жертви з Америки	зол.	47.290.52
3) Жертва Тов. „Нар. Лічниця“	зол.	134.101.44
4) Львів. Архіепарх. Фонд	зол.	43.770.72
Разом	зол.	361.897.88

Видатки:

Дотеперішні кошти будови	зол.	361.897.88

За ті фонди здвигнено при вул. Петра Скарги (близько катедр. церкви св. Юра) величавий, триповерховий будинок, викінчено в нім покищо тільки партер і передано вже до ужитку „Народної Лічниці“, решта будинку, себто всі три поверхи стоять невикінчені з причини повного вичерпання фондів.

На докінчення будови, інсталяції і вінду (без внутрішнього уладження) треба ще около 150.000 зол.

Не потребуємо додавати, що доведення до кінця будови цього ювилейного шпиталю є не тільки справою престіжу й амбіції української суспільности, але й питанням конечної потреби такої добродійної інституції для нашого загалу.

Тому що підписаний Комітет відкликується поновно до української суспільности, до всіх тих приватних осіб, товариств і орґанізацій у краю і поза краєм, які досі не причинилися ніякою жертвою до будови шпиталю, до світських і духовних, щоби допомогли нам жертвами і збірками докінчити будову і тимсамим зреалізувати високу ідею живого памятника для великого Князя Церкви і Громадянина.

Прохаємо також гарячо ласкаво фондувати ліжка для шпиталю, які по вічні часи носили би імя фондатора, а на які приймалось би хорих на безплатне удержання і лікування. Досі тільки Фонд Львівської Архіепархії уфондував 2 ліжка для хорих священиків і їх родин.

Кошт фондації одного ліжка тепер 8.000 ам. долярів. Ласкаві жертви прохаємо пересилати до Земельного Банку Гіпотечного, Львів, вул. Словацького 14 (чекове конто 149.000) з допискою: на будову шпиталю.

Львів, дня 10. січня 1934.

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ 30-ЛІТНЬОГО ЮВИЛЕЮ МИТРОП. АНДРІЯ ШЕПТИЦЬКОГО:

† **Іван**, Епископ Пом. Львівський, голова.

Володимир Децикевич, заст. голови.

секретар: **о. В. Лицняк**, скарбник: **д-р Т. Е. Бурачинський**, члени: **д-р Стефан Федак, о. Ол. Ковальський, о. Леонт. Куницький, д-р Ст. Людкевич, Ст. Гевак, Іван Охримович.**

По широкому світі.

— Вбивник румунського премієра Дуки, Констатінеску має стануги перед военним судом в Букарешті. Жде його кара смерти.

— Зачувати, що німецькі урядові кола задумують перенести столицю Німеччини до Мінхену.

— Австрійський уряд задумує перевести зміну монетарної системи, пристосовуючи її до системи інших держав.

— У Франції наростає новий фінансовий скандал в Ліль наслідком спроневірення кільканацятьох мілїонів франків.

— На Литві всі, хто хоче задержати литовське громадянство, мусять змінити чужі окінчення назвищ на „іс“ або „ас“, не виключаючи навіть президента Сметони.

— Комуністичного публіциста Ґольєнава, що пише під псевдонімом Людвика Рена, автора голосних книжок про війну, засуджено в Ляйпціґу на 2 і пів року вязниці за опозиційну пропаґанду серед райхсвери і поліції.

Причини світової війни й українське питання.

(До питання про причини світової війни.)

Коли переглянемо весь цей величезний матеріял про причини світової війни, всі ці „оранжеві“, „жовті“ та „червоні“ книги, мемуари визначних політиків, дипльоматів та державних мужів, що вели війну, то яскраво кидається нам у вічі недоцінювання ролі російської імперії, як спричинника війни. Версайський договір, як відомо, приписує єдину вину за світову війну Німеччині, і як кару за її викликання накладає на Німеччину репараційні сплати, втрату територій і кольоній та цілу низку інших обмежень. Німеччина підписала цей договір і тим самим формально взяла на себе цю вину. Але перед положенням свого підпису на цьому договорі німецькі делеґати заявили, що вони вправді умову підписують, але не погоджуються з твердженням, начеб Німеччина одна несла відповідальність за спричинення світової завірюхи, та робить це лише під пресією анархії і хаосу, який огорнув їх батьківщину. Німецька прилюдна опінія по нинішній день оспорює цей їхній підхід до справи, це їхнє тодішне становище. Однак не нашим завданням прослідкувати „про“ й „контра“ німецької політичної тактики, бо це не належить до речі. Хочемо тут представити ролю, яку відіграла **українська проблема** в російських дипльоматичних ходах, що довели до виповідження Росією війни Австрії й Німеччині.

I.

Західна Европа звертала завжди мало уваги на національні проблеми Східної Европи і в цьому недоцінюванні треба добачувати корінь зла. А саме Росія в останніх десятиліттях перед війною та й опісля в останніх тринацяти критичних днях відіграла чи не найважнішу ролю в отому заплутаному комплексі питань.

Після програної війни з Японією, Росія звертає бачнішу увагу на Европу. Довший час занята справами на Далекому Сході, вона легковажила европейські справи, але на власній шкурі переконалася, що без добрих приятелів в Европі вона не осягне на Далекому Сході наміченої цілі. Після 1905 р. прийшла в Росії „весна народів“. Загрожує їй розвязка внутрішніх національних питань. До того часу вона „освободжувала“ ріжні словянські й несловянські народи, проковтуючи їх, але стравити їх було

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 19. СІЧНЯ 1934.

Д-Р Л. МИШУҐА. 2)

Ню Йорк Н. Й.

ОЛЕКСАНДЕР АРХИПЕНКО.

ЯСНА ЗОРЯ МІЖ НАМИ.

Дня 12. квітня 1922 р. появилася в амер. „Свободі“ стаття берлінського кореспондента, Радзикевича, затитулована: „Олександер Архипенко — ясна зоря на небі світового мистецтва“.

Від того часу минає 12 років. За той час зайшла велика зміна, коли брати під увагу те, що тоді всюди писали про Архипенка як росіянина, що особливо турбувало кореспондента „Свободи“. З кожним роком, з кожним новим тріюмфом Архипенка, з кожною новою виставою його творів і з кожною новою критичною рецензією стало щораз частіше й виразніше виринати, що Архипенко — син країни та що навіть і його творчість, яка на перший погляд не має нічого спільного з якоюсь нацією, є витвором духа, вихованого на полеті безмежних українських степів. А вкінці дійшло до того, що по виставах у Берліні, Парижі, Ню Йорку й інших світових центрах ми дочекались тої хвилини, що твори отого великого й ґеніяльного сина України спинились на українській виставі, в Українськім Павільйоні, підчас світової Вистави Поступу в Шікаґо.

Були вони виставлені там, де ми виставляли мистецький продукт українських народніх мас: народнє мистецтво. Продукт духа українських мас та індивідуальний продукт українського ґенія модерного мистецтва манїфестували на тій Світовій Виставі Поступу високі культурні цінности українського народу. А сам-же Український Павільон, як одинокий павільон недержавної нації, опираючись на виставлені зразки творчости українського ґенія, немов кидав визов, і то гордий та оправданий визов, тим усім, котрі ще досі не доцінюють значіння України й того всього, що український нарід вложив і далі вкладає у світову культуру.

А до тих, що гордилися тим культурним визовом належав і наш Архипенко. Цілими днями пересиджував в Українськім Павільоні й любувався ним. А навіть тепер, працюючи тут у Ню Йорку, при кожній зустрічі мило й дуже щиро згадує ті хвилини, які перебув в Українськім Павільоні серед своїх земляків і в українській атмосфері.

Питати сьогодні, хто це Архипенко, чи він наш? — уважаю абсурдом. Він наш і залишиться нашим. Тільки не у вузькому розумінні, бо Архипенко — це той ґеніяльний мистець, який шукає всюди тільки одного, а саме, краси, і є щодо цього загально людським. І таким повинен лишитись. Зате нікому іншому, лиш Україні припаде та слава, що її нарід видав такого ґеніяльного мистця.

ВІЧНИЙ БУНТАР.

Коли мені довелося перший раз оглядати твори Архипенка, то я теж здвигав раменами, як сотки й тисячі інших, що мали вже деяке поняття про мистецтво, що вже бачили на ріжних виставах і в ріжних музеях твори великих мистців світу. Та я скоро прийшов до переконання, що пізнати й відчути Архипенка — це замало прийти на виставу і споглянути на його твори. Це надто скомплікована творчість, надто ріжноманітна, щоби можна було при тій великій ріжнородности прийти до якогось висновку й пізнати тайну творчости Архипенка.

Я відчув, що тут годі покликуватись на змагання творчости якоїсь мистецької школи, якогось мистецького напрямку, чи якихось мистців. І розумів, чому це так звязують імя Архипенка з творцем теорії про релятивність, з Айнштайном. Бо коли є так мало людей, що хоч трохи розуміють теорію Айнштайна, то й не диво, що мало є людей, навіть фахових мистецьких критиків, котрі як слід відчувалиб і розумілиб творчий дух Архипенка.

Крім того не можна забувати, що хоч Архипенко збудував собі вже своєю творчістю вічний памятник в історії мистецтва і буде записаний на вічні віки як ґеніяльний творець, він ще далекий від того, щоби сам здав собі справу з того, куди він прямує, куди покотиться його дух і яка буде його дальша творчість.

В Архипенка далі все ферментує. Він далі лишився вульканом. Тепер він немов би трохи притих, але кожної хвилини може знову вибухнут. А нова лява може навіть залити всю його дотеперішню творчість і на її місце поставити щось зовсім нове. Вистане посидіти у студії Архипенка в Ню Йорку і поговорити з ним, щоби переконатися, що цей ґеніяльний мистець із себе не задоволений. Попри всі цінні враження, яких він набрався в Америці, його мандрівний і вічно шукаючий чогось нового дух не знаходить тут повного задоволення. Бо коли мова про мистецтво, Архипенко надзвичайно суворий у своїх вимогах, а комерційний дух, який тут опановує навіть мистецтво, є чужий Архипенкові. З цього не важко додуматися, що Архипенко опинився на роздоріжжі. Його тут часто не розуміють, тому, що він не комерсант і не людина реклями, а визнавець чистого мистецтва, краси і думки. А про це добре знати, коли оглядаємо твори Архипенка.

(Продовження буде.)

важко. В Фінляндії кипіло, польське питання набирало щораз то більше ваги міжнародної проблеми; українське питання тоді ще вправді не уявляло собою для Росії більшої небезпеки, а проте вже й тоді спричинювало чимало турбот. З одної сторони вмовляли в себе, що таке питання не істнує для Росії, а з другої усіми можливими засобами, які в такому випадку стоять державі до розпорядження, подавлювали все, що українське.

Повіяло у 1905 році трохи вільнішим духом, але для Росії супроти України це була лише „передишка". Українське питання істнувало для Росії лише в тайнах міністерських канцелярій, які старалися усіми силами зльокалізувати його і не допустити до того, щоб воно розрослося до ваги европейської проблеми, подібно як питання польське.

І тут одно не давало Росії спокою. У межах Австро-Угорщини, у Східній Галичині та Буковині, українці у повільній, але впертій боротьбі добули собі належні їм права. Українські школи, культурні, економічні, просвітні та спортові товариства виростали тут в останньому десятиліттї перед війною наче гриби по дощі. Українська преса росла все більш у силу та поширювала національну свідомість серед широких народніх мас. Центром всеукраїнського та культурного життя стає Львів і Галичина відграє ролю всеукраїнського Піємонту.

І це являється для Росії грізним мементом. Росія слідкує пильно за кожним кроком розвою українців в межах Австрії і їх розвиток стає для неї колючкою в оці.

Питання, яке по думці російських державних мужів назверх для Росії зовсім не істнувало і яке вони вважали вже зльокалізованим, вийшло поза межі Росії і росло в глибину та ширину. Головною ціллю російської дипльоматії стає не допустити до розросту української проблеми на міжнародній масштаб. Бо коли ще тоді українці російської займанщини не ставили ясно своєї державницької програми, погоджуючись на автономію в межах Росії (II. Дума), то всеж таки впливи з Галичини ставали щораз помітніші і було ясно, що щораз зростає значіння українства. Марево втратити Польщу і Україну мусіло виринати перед державними діячами Росії та лякати повним розпадом імперії.

Росія розвязує цей гордійський узол по свойому: з одної сторони російські дипльомати та державні мужі голосять дальше вірні засадам міністра Валуева „не било, нет і бить не может", з другої пхають до Галичини й Буковину сотки тисяч рублів на будову тами українському рухові та на паралїжування його, на поширювання і скріплення москвофільства. Епископ Евлогій і граф Бобрінський реалізують програму „розбиття мазепинства": починається зріст москвофільства і його переміна у політичну партію.

У такій атмосфері застає Україну 1914 рік. У Львові сокільський здвиг. Перша спроба українців в межах Австрії, перша українська маніфестація на велику мірку, на модерний лад. Російська преса потрактувала сокільський здвиг як протиросійську демонстрацію Австрії, однак цієї справи російська дипльоматія не порушила, не хотячи самій роздувати українське питання. Зате шукає за відплатою. І така нагода трапляється. На червень припадають відвідини австрійського престолонаслідника і його дружини у Сараєві. Звязок сараєвського вбивства, себто білгородських заговірників з російськими чинниками — є річчю вже доказаною.

По сараєвських стрілах слідкує ще „13 критичних днів". Так називає історія цей період часу, в якому европейські держави старалися залагодити крізу. На відручне письмо Вільгельма II., Росія відкликує загальну мобілізацію, — щоб зараз-же її знову оголосити. Зі сараєвськими стрілами роля Росії у світовій заверюсі була вже порішена. Відкликання російської мобілізації було лише тактичним ходом російської дипльоматії. Виступ Росії в обороні сербів був на ділі лише плащиком для виступу проти українців. У тайному льондонському пакті, заключеному в 1915 році між аліянтами, Росія жадає для себе в першу чергу Галичину й Буковину, а щойно потім Константинопіль. Не Дарданелі, лише Галичина була воєнною ціллю Росії, а ту ціль Росія намагалася осягнути — щоби ліквідувати найбільшу небезпеку для свого істнування.

П. Е.

Італія і Греція.

Рим, 10. січня 1934.

(Л. М.) Фашистівська Італія, віднскавши своє передове становище на Середземноморі — в політиці й у першу чергу, в економії, зараз-же з повним розумінням дійсного стану справи, що її характеризує, взялася негайно до діла.

Мусолінівська політика не є за тим, щоби використовувати непримирність сусідів до себе. Тому ця політика змагає до того, щоби на Середземноморі була згода, яка є необхідна, по думці Мусолінія, між усіма народами Европи. І в тій атмосфері, яку створила Італія, під її проводом можна було дійти до розвязки довголітніх непорозумінь між Грецією і Туреччиною, які врешті вияснили своє взаїмне відношення.

Італія є за тим, щоби Греція не була виключена з балканської політики і щоби між балканськими державами була згода, проти якої, інколи, виступає дехто з авантурничими й небезпечними замислами. Греція, коли устійнить свої міжнародні відносини, мусить змагати до того, щоби покращати своє внутрішнє становище. В цьому випадку поможе їй Італія, бо така реальна політика Греції булаб помічна до загального замирення. Те, що Мусоліні з такою сердечністю приняв грецького представника Максімоса, це найкращий вияв, що Греція йде правильним шляхом.

Теперішній стан скнилівської фондації пок. о. Й. Фолиса.

Про теперішній стан скнилівської фондації пок. о. Йосифа Фолиса подає нам один з членів кураторії цієї фондації такі інформації: Замітка п. Марти Демчукової, поміщена в ч. 12. „Діла" з 17. ц. м., вимагає доповнення, бо в ній багато недосказаного, внаслідок чого стан фондації представлений незгідно з дійсним станом річи. Майно, призначене пок. о. Фолисом на фондацію було в часі українсько-польської війни сильно здевастоване, причім найбільше потерпіли будинки, млин і сад. У хвилині уконституовання фондації кілька літ по війні, не могло бути мови про здійснення заповіту фондатора, бо наміченої ним городничо-садівничої школи не було де примістити, ані защо її удержати. Майно, призначене на фондацію було сильно задовжене, а правний стан не зовсім устійнений, внаслідок чого став, ужиткований пок. о. Фолисом прийшлося на основі судового присуду відступити громаді.

Кураторія мусіла в першій мірі занятися санацією господарського стану фондації і тому, коли була можність корисно збути ґрунт при нагоді будови летунського майдану в Скнилові, рішилась продати більшу частину скнилівської посілости, залишаючи для фондації 12 морґів з рештками будинків на майбутню школу. З грошей, добутих з продажі ґрунтів, сплачено довги фондації та куплено 200 морґів поля з невеличким фільварком у Закомарію, золочівського повіту, які є по нинішній день в посіданні фондації.

Рештки скнилівської посілости кураторія віднаймила, а з прибутків винайму відбудувала мешкальний дім, зложений із шести невеличких кімнат і двох сіней та шопу. Піднаємці мали теж упорядкований сад, який у своїй старшій частині з простором около 8 морґів по перебуттю катастрофальної зими в р. 1928-29 показався нежиттєздатним.

У році 1933 хотіла кураторія приступити в порозумінні з Краєвим Тов. Госп. „Сільський Господар" та „Союзом Українок" до відчиння

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 19. СІЧНЯ 1934.

М. ГАЛУЩИНСЬКИЙ. 5)

З Українськими Січовими Стрільцями.

СПОМИНИ З РР. 1914—1915.

У військовій команді. — У шефа штабу полковника гр. Лямезана. — Перед засіданням ЗУР.

Невдоволення те переходило і дальше. Я міг вичути, що взагалі всі присутні не є одушевлені д-ром Трильовським і піднімали потрохи на сміх його дотеперішні виступи в організації збройної сили УСС. Не входячи у зміст тої дискусії, я вияснив присутнім причину моєї появи у Львові і заявив, що на основі телеграфічного приказу маю зголоситись у військовій команді в капітана Берґера. Пояснили мені, що кап. Берґер — це той, що реферує у військовій команді справу добровольчих організацій, отже тимсамим і української. Одначе радили мені не йти зараз до військ. команди, але зачекати на засідання У. З. Р. і щойно тоді йти туди. Та я не міг зважитися на той крок. Засідання мало відбутися щойно вечором і тимсамим моя поява у військ. команді була би відложена до чергового дня. Але з уваги вже на попередню погрозу, що я не послухав приказу і не явився у Львові, та з огляду на рішучий тон телеграми („зофорт"), я таки пішов зараз до названої команди і став шукати за кап. Берґером.

Від тої пори почалося моє нещасне вистоювання по коридорах вищої команди, почалося моє волокитство від одного референта до другого, які мене збували коротким: „що це до їх ресорту не належить". Ледви по довгій блуканині по ріжних закутинах великого будинку військ. команди (тоді влучили до цієї команди й будинок сусіднього краківського готелю) найшов я в кутику малу кімнату, в якій урядував кап. Берґер.

Самого його не застав, отже мусів чекати По якійсь хвилині прийшов кап. Берґер. Симпатичний, з милим і лагідним обличчам, приняв мене у своїй канцелярії, уладженій з цілою військ. простотою. Коли я йому показав телеграму і вияснив, що являюся на приказ, він не міг мені нічого певного сказати. По його словам — я властиво залежу від У. З. Р., яка зажадала мого звільнення з війська. Він вправді є тим посередним чинником між командою й українськими орґанізаціями, але не має ніякого голосу, не може дати мені ніяких вияснень, ані приказів. Звернув мене до майора Кемпського, мобілізаційного референта, з тим, що може від нього я дещо більше довідаюся. Треба було йти до Кемпського.

Знову блуканина. Одначе помогли мені найти названого майора знайомі ще з моїх військових часів старшини, які були заняті в канцеляріях військової команди. Приємний старушок, зі спеціяльним талантом до бесід, по кількох німецьких реченнях став говорити зі мною по українськи. Великий польський патріот, розумний, людяний — старався піти мені на руку у дальших моїх „хожденіях". Він заявив, що сам абсолютно нічого сказати не може і що всі мої дальші „хожденія" будуть даремні, якщо не піду і не зголошуся у шефа штабу полковника гр. Лямезана. Докладно описав мені, де бюро шефа штабу, так, що я без довгих ходів міг застукати до дверей, щоби стати перед очима головної особи в цілій військовій команді.

Після дозволу увійти став я в дещо просторнішій і яснішій канцелярії, але також дуже примітивно уладженій. Представився я йому і подав причину своєї появи та просив дальших приказів. На це полк. гр. Лямезан нічого мені не сказав, лише заявив, що по дальші вказівки й прикази маю зголоситися у митр. гр. Шептицького, з яким він буде ще сьогодні особисто говорити. Найліпше буде, коли я чергової днини піду до Й. Е. Митрополита, а там дістану потрібні вказівки.

Минуло ціле передполудне мого побуту у Львові, а я ані трохи не був розумніший, як приїхав. Навпаки: ще прикріше мені стало. Від своїх не довідався нічого, але попав відразу на невдоволення, непорозуміння й обмови, а від орґанів військової влади не дістав ніяких приказів. Дотично тих останніх я не міг і так нічого домагатись. Вониж бачили перед собою поручника — найнижчий старшинський степень, і після того достроювали свою розмову. І для них не міг я бути нічим більше. Одинокою моєю розрадою у тім духовім розстрою було те, що в справах стрілецтва матиму звязок з людиною такої міри, як митр. Шептицький. З повним довірям, що аж тут стріну поважну, батьківську раду й поважні вказівки, пішов я дальше шукати людей, щоби по змозі якнайскорше зорієнтуватись у положенні.

Вже ранком, будучи в Б. У., дістав я повідомлення, що члени цієї організації сходяться перед і пополудні на засідання і що тої днини, тобто 18., буде пополудні засідання Б. У., а вечором ЗУР, на якім виложать мені усе ясно й недвозначно. Особливо до засідання ЗУР привязували всі велику вагу, бо на нім мав д-р К. Левицький зложити звіт зі своєї поїздки до Відня і з конференцій, що їх відбув там з міністром війни, міністром закордонних справ та з головною командою армії (АОК). Не тямлю тепер, чи передполуднем тої днини було яке засідання Б. У., але тямлю, як я після моїх дотеперішніх „хожденій" опинився сам у кімнатах УПТ — тепер у кімнатах Ґенерального Штабу — і мав змогу уложити в голові всі свої враження з мого кількагодинного побуту у Львові.

(Продовження буде.)

ня в Скнилові школи, наміченої фондатором та комісія знавців, вислана обома Товариствами на місце, ствердила, що теперішній мешкальний будинок надається щонайбільше на мешкання управи та учителів школи, а на приміщення школи та інтернату треба би конечно вибудувати новий будинок, а так само доповнити господарські будинки.

Тому, що будова нових будинків у Скнилові не під силу матеріяльних засобів фондації, а майно в Закомарю теж — головно для браку будинків, які в р. 1931 згоріли, не надається на школу, кураторія розважує думку продажі ґрунтів у Закомарю і набуття за добуту з продажі грошеву готівку пригожого меншого фільварку з будинками, в яких можна би відчинити школу. Є деякі можливости зреалізування цієї думки.

Не входячи в оцінку діяльности управи спадкової маси та кураторії фондації о. Фолиса, про що свого часу йшла дуже оживлена дискусія в пресі, — слід ствердити, що стан фондації не такий безнадійний, як представила п. Демчукова, так як фондація має в своїй розпорядимости понад 200 моргів поля, майже вільного від довгу, (сума довгу з незаплаченими податками не переступає 8.000 зол.), які можна ужити на здійснення заповіту фондатора.

Інж. Ю. Мудрак.

А як у нас?...

Статистика виказує, що одна ґазета припадає у Швайцарії і на Мадярщині вже на 8.000 мешканців, у Норвеґії на 10.600 мешканців, у Данії на 13.000 мешканців, у Німеччині на 18.700 мешканців, у Швеції на 19.000 мешканців, у Новій Зеляндії на 19.000 мешканців, в Естонії на 20.000 мешканців, у Болгарії на 24.000 мешканців, у Франції на 26.800 мешканців, у Фінляндії на 30.000 мешканців, у Латвії на 32.000 мешканців, у Греції на 35.400 мешканців, у Панамі на 50.000 мешканців. До того преса в усіх тих державах — це майже виключно щоденники, а не тижневики, двотижневики і місячники, як у нас.

Колиж зважити, що у нас один прес. орган припадає на кругло 100.000 душ, а один щоденник на 3,500.000 (словами: три і пів міліона) душ, то ясно хіба кожному, скільки перед нами всіми ще праці, аби наш нарід у пресовій ділянці міг дорівняти не кажемо вже Фінляндії чи Латвії, але такій впр. Австрії, де один часопис припадає на кругло 15.000 душ, а один щоденник на 126.000 душ.

Якщо хочете, аби наш нарід піднявся на вищий рівень і дорівняв хоч дещо культурним европейським народам, то поможіть нам розбудувати „Діло" у великий щоденник. Присилайте негайно передплату і переконайте ваших сусідів і знайомих, що їх обовязком є стати також абонентами „Діла"!

Англійська преса проти Німеччини.

ЛЬОНДОН, 17. I. ПТ Сьогоднішня англійська преса висловлює невдоволення з поведення Німеччини. Перш усього дуже відємне враження зробила в Льондоні німецька відмовна відповідь на запрошення до Женеви. Опісля ліберальна і ліва преса атакує німецький уряд, що не випустив досі на волю Димітрова, і припускає, що німецький уряд не випустить його взагалі, але задержить у концентраційному таборі, щоби зробити приємність Ґерінґові. Преса називає таке поведення „скандалом".

Читальня, Кружок „Р. Ш.", Кооператива,

що не передплачують „Діла", кривдять себе і своїх членів, бо через те вони позбавлені інформацій з першого джерела. Якщо одній установі це не під силу, нехай запренумерує „Діло" до спілки з другою. — Не сміє бути у нас народньої установи, яка не заабонувала би для своїх членів „Діла"!

Йордан у Перемишлі 1915 р.

Йорданське водохреща в Перемишлі в довоєнних роках мало справді святочний характер. Процесійний похід із катедрального храму до прорубу при лівому березі Сяну вів щороку Епископ К. Чехович, що в цей день прибирав свою голову важкою, дорогоцінною мітрою, яка, по переказу, мала бути перероблена з корони короля Данила. Похід, у якому брали участь тисячі народу, представники австрійської військовости та ріжних урядів, серед звуків коляд, що їх весь час грала військова орхестра, звільна і поваґом посувався вулицями міста, переходив залізний міст на Сяні і зупинявся на другому боці ріки, побіля хреста, вирубаного з леду.

Справді гарна була це картина. Оба високі береги Сяну наче обліплені людьми, а здолу, зпоміж темної маси, вквітчаної церковними хоругвами та світлими ризами духовенства, час до часу, коли ущухали подуви морозного вітру, долітали звуки пісень і дзвінків, та прорізували повітря мушкетні вистріли почесного військового відділу.

Надійшов морозний день 19. січня 1915 р. Припорошене снігом місто лежало мертве. На вулицях міста здебільша вояцькі однострої. А довкола, то голосніші, то тихіші вистріли гармат на залізнобетонних укріпленнях перемиської фортеці.

Це час другої облоги Перемишля. Борознами галицької землі докотилася московська лявіна до верхів Карпат і тільки гордий Перемишль скалить зуби, плює залізом і вогнем, кусає, коли хто ближче посміє підійти. Безперервними вигуками дає знак, що тримається, що мусить встояти, а в ту саму пору перебігають заніміли ми вулицями винужденілі, згорблені постаті, несміло стукають до дверей замешкалих хат і просять продати шматок хліба. А в ту саму пору крізь отвори стрілецьких окопів у сторону московських становищ дивляться очі тисячних примар, а в них останній відблиск безнадійности. Голод-цар заключив договір з московським царем і працює безупину.

Сумно й скромно заповідається Йорданське свято. На горбі перед церквою небагацько народу. Переважає жіноцтво, дещо селянських одягів з підміських сіл. Решта це вояки. Праворуч церковного входу велика деревляна кадь наповнена водою. Подальше почесний військовий відділ, зложений із самих українських ополченців.

Вистріли гармат ні на хвилину не мовкнуть. Вухо до них уже так звикло, що ніхто на них не звертає уваги. Зате що-хвилини всі глядять угору, чи на ніжній синяві неба не зявиться російський літак і не кине на голови зібраних якого Йорданського дарунку. Погода на такі відвідини дуже надавалася.

Врешті почали виходити з церкви. Окружений стисненим духовенством вийшов епископ К. Чехович, що не виїхав напередодні облоги, як це йому доражували, але вважав за свій обовязок залишитись на місці. Голову похилив наче більше відчував важкість королівської мітри, а може відчув, що востаннє має її на своїй голові. Загалом подалася сильно кремезна постать перемиського владики. І не дивота. Жити у відусіль замкненому місті, без найменшої вістки зі світу, дихати повітрям насиченім неприхильністю а то й явною ворожнечою до українства, це було нелегке навіть для молодого організму. Комендантура перемиської твердині сліпо слухала підшептів і денунціяцій ріжних услужливих людців, між якими головну ролю відогравав один з перемиських адвокатів, а тепер адютант команданта Перемишля ґен. Кусманека. Коли з одного боку по місті передавали собі фантастичні вістки про московських шпигунів, яких переловили у полишених мешканнях, про відкриття підземельних телефонів, — з другого боку творили міт про... українську зраду. Діялося це в той час, коли українські вояки серед стужі і голоду своїми грудьми закривали передпілля Перемишля, а чинили це в момент, коли надії на врятування Перемишля і на поворот Австрії були дуже малі.

Можна було нераз бачити епископа Чеховича, як у товаристві свого капеляна відвідував команду твердині, де взивали його на часті конференції. Вислухувати мусів грубі заввага словацького ренеґата ґен. Кусманека, а навіть зажадали від нього, щоби виголосив відповідну проповідь до українських вояків, яких зібрано в великій салі „Робітничого Дому". Проповідь виголосив — до обдертих, голодних кістяків.

Ті переживання зробили своє.

Струнко, не зважаючи на мороз, від якого задубіли руки, стояли весь час старі ополченці. Для чогось рідного несли вони в тій хвилині службу. Задубілими руками прикладали мушкети до своїх рамен, але справно, наче кадрові вояки віддали почесні сальви.

Та коли підійшов до них епископ Чехович, щоби покропити їх йорданською водою, забули, що вони вояки. Шапки з голов позлітали, а самі захлипали як діти...

Сльоза потекла по обличчі Владики.

А довкола міста грали й грали гармати...

I. K.

Відважні малороси.

Раніше були відомі лише „хитрі малороси". Ось наприклад скільки не вмовлялося в одного з них: слухайте, пане товаришу, крутіть вже, але не перекручуйте. А той, де там! Вибачайте за слово, крутить як пес хвостом, сьогодні круть на Київ, завтра знов уже круть на Москву. Ну й щож Ви собі думаєте? Докрутився до Харкова, а потім навіть до Соняшної Машини. Виглядає вона цілком так, як млинок до кави, лише що дуже негіґієнічна. Коли людина, крутячи той млинок дуже втомиться та упріє, то піт з чола та з носа капає просто до млинка. Не вірите? Перечитайте всі три томи, очі Вам на чоло вилізуть.

Хитрими малороси не перестали бути, але по останній чистці зробились до тогож ще й „відважними", бо звісно, звірюки гіршої як Москва нема. Візьмім наприклад хитрого Шліхтера. Імя тут не має найменшого значіння. Видно, що порядна людина носить своє чесне імя, а не називає себе Крицьким, Молотенком чи Комбайненком. Виглядає цілком як український цап. Коли пишуть, що на Україні ціла худоба вигинула, то це брехня. А говорить він таке: „Інтервенти перечислились, Україна 1933 року зовсім не така, якою вони її собі уявляють..." Правду говорить старий, він всеж мабуть німецького, а не московського походження. А потім говорить: „Український пролетаріят та колхозне селянство завжди готові віддати життя для оборони цілого Радянського Союзу..." Тут він має на увазі очевидно ті міліони українців, які вигинули голодовою смертю. Що він має відвагу капіталізувати їх на рахунок власної „відважности", нема дива, сорочка до тіла ближча між кожух.

Найбільше відважно промовляє якийсь пан Голубенко, не зважаючи на те, що має імя святого, миролюбного птаха. Він так і говорить: „Ми хочемо попросити наш Союзний уряд ставитися більш рішучо до тих, що намагаються перешкодити з заходу та сходу мирне будування соціялізму в нашім Радянськім Союзі. (Оплески)". Ну, подумайте ви собі, закидає нерішучість московському урядові в той час, коли сам Сталін просить Дюранті заховати його під стіл Союзу Народів. Просто шкода його (Голубенка, не Сталіна), молодий ще хлопець. Цеж лівацький ухил від ґенеральської лінії Сталіна, біда! Видно, що Голубенко не знає нічого про бравого вояка Швейка. Той все хотів робити більше ніж начальство вимагало, хотів додержувати ґенеральну лінію навіть у виходку разом з цілою четою. А потім показалось, що все те було нарочите переборщування і звичайний собі саботаж. Пане Голубенко, віримо у вашу відважність, але попереду батька до пекла краще не лізьте.

Чубар(ь) на сесії ЦИК-а промовляв також як бравий вояк Швейк. за нього також треба побоюватися. Найбільше звичайно треба боятися за пана Ю. М. Коцюбинського. Про те, що він казав, з огляду на його імя мені трохи ніяково говорити. До тогож я знав його батька особисто.

Охрим Еґеж.

Як винародовлювались українці за Австрії до 1848 р.

ДОМАШНІЙ ПОБУТ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОГО ДУХОВЕНСТВА. — ВЗАЄМИНИ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКИХ СВЯЩЕНИКІВ ІЗ ПОМІЩИКАМИ. — НАСЛІДКИ ТАКОГО ПОБУТУ І ТАКИХ ВЗАЄМИН.

Тому, що виховання українського духовенства було чуже, невідповідне, воно скривило його призначення. Воно запізнайомило його з життям цивілізованого світу, показало йому різні потреби цього життя й шляхи, якими воно пішло, збочивши зі свого властивого шляху.

Українського священика вже від дитинства зле виховувано. Якщо він був священичим сином, його мати загально прийнятим по домах українських священиків звичаєм і вчила його по польськи; у школах, як ми бачили, він не побирав наук, відповідних свому покликанню; у семинарії його цілком занедбано. Отже так, вийшовши з семинарії не вивчений, але вимучений, щож він умів? По польськи, не говорю писати, але говорити добре, по німецьки слабо, по латинськи легенько, а поза тим мало що вмів, а то тому, що протягом 16 або й більше років він учився різних ріжнородностей не так для свого знання як швидше для першої кляси, щоб не втратити року в школі або місця в семинарії.

Отже так укінчений богослов одного не вмів, друге забув, а що решта йому лишилося, вивітріло через кілька років, заки оженився. З такою звітою висвячено його на священика й віділано, чібн за практику, до пресвітерки, щоби там учився читати по українськи.

Прийшовши по кількох тижнях на село невдовчений, для українського народу неприлатний, до душпастирства неприготований, до українського набоженства непривичаєний, з церковним уставом необзнайомлений, без народньої мови, без церковної мови, без знання св. обрядів і їх значіння, він починає усе давнє як просте ганити й касувати, набоженства скорочувати й по свому відправляти, св пости ламати, поучення для парохіян по польськи мати, нові звичаї в парохії запроваджувати, утяжливі заплати та iura stolae установляти й т. п. Він, освічений, починає вести освічене життя. Кімнати умебльовані, молитовника тут не бачиш, він від неділі до неділі лежить у церкві за вівтарем, припорошений на пів цаля, про українські книги й не говори; але зате знайдеш по столиках польський часопис (з двора), модні ґазетки, зразки, канви, та й декілька брошурок із романами для жінки.

Жінка, як не українського священика, пона збирається неначе яка ґрафянка, капелюхи, шалі, модні сукні; гості з двора часті, прийняття виставні.

Прийде хто з парохіян із потребою, не сміє йти просто до кімнати, бо там підлога вимита, полотном покрита, але йде до кухні або до сіней, чекає так довго, доки не вийде еґомосьць ксьондз (Давніх духовних называли попами, а семинаристів заказано під карою не називати інакше, тільки ксьондзами).

Мова в домі польська, виховання й ведення дітей у домі польські.

Дідич, маючи такого освіченого священика у свому сільці, задоволений із цього, запрошує його часто до себе й поволі переробляє його так, що він, хоч може й не бажав би, тримає сторону дідича з громадою, щоби не втратити панської ласки. З двораками живе також у приязні, вони бувають у нього на бенкетах, а він у них, і в карти не раз до білого дня грає. На другий день, вставши коло десятої години передполуднем, іде до церкви, якщо хто найняв св. Службу Божу й від рана жде на неї, і заледве перехрестившися, виходить на Службу Божу. У неділю і свята сам дяк відправляє утреню в церкві, а прийшовши до евангелії, жде часом і пів години, заки еґомосьць ксьондз не вбереться і не прийде до церкви відспівати евангелію.

Так, із малим лиш винятком гідних, побожних і зразкових священиків, на яких не збувало, але їх було мало, ділося по найбільшій частині по українських парохіях.

Священик, утративши цим способом узяте за жінкою віно на освічене життя, утративши віру й довіря, любов і пошанування у своїх парохіян, спостерігає нарешті в хаті недостаток і повно клопотів. Діти присіли його, доростають і час би вже давати їх до шкіл, а тут нема звідки. З церкви доходу мало, бо нарід до церкви не ходить. Iura stolae заледве вистарчить на домові потреби! Тут кінчиться його освічене життя, він зачинає вести нове життя, вже не освічене, але нуждение. — Ось картина життя освіченого духовенства, взята з дійсности й сумлінно намальована.

Наслідки цієї скривленої освіти українського духовенства були найсумніші й мусіли потягнути за собою упадок нашої релігії і погибіль народу. Бо якже, питаєся, не мало міщанство переходити на латинський обряд, коли бачило, що нове духовенство не дбало про вдержання і піднесення св. обрядів, не ріжнилося ні мовою ні одягом від польських священиків? Послідовно його тягнуло щось до польського костела, бо там його цехові товариші латинського обряду, там набоженство світле з музикою, там польський священик навчає до серця й чуло. Звідтіль також пішло, що наша Русь губилася не тільки по містах, але й по селах, де побіч української церкви є і польський костел, переходячи на латинський обряд, тим більше, що польські священики, як завсіди, так зокрема тепер, коли за освіченого духовенства почали упадати українські набоженства, вміли користати. Якже селянин мав ходити до церкви, коли там не відправлялося таке набоженство, до якого він привик? Коли він там не почув духовної науки, а якщо яка була, то він не розумів її, бо не його мовою, але чужою, польською, говорили до нього. Тут записуємо, що по єпископських катедрах у Львові й у Перемишлі виголошувано проповіді й усякі поучення при шлюбах і похоронах для українського народу аж до 1848 року в польській мові. Якже мав нарід любити своє духовенство, звірятись йому у своїх потребах, коли бачив у ньому свого ворога, свого деруна? Тож мусіла св. віра в народі слабнути й упадати. Ще сьогодні бачимо, що по багатьох селах і містах церкви в часі набоженства порожні, а жидівські корчми повні, а це тому, що коли раз нарід відвик від церкви, трудно його притягнути до церкви.

Отже з цього всього, що ми досіль говорили, показується, що українські епископи й наставники українського духовенства, гноблячи церковні братства, переслідуючи чин св. Василія, касуючи народні інститути, не дбаючи про народньо-релігійне виховання духовенства, виганяючи народню мову із шкіл і церкви, а заводячи польську, ослабили св. віру в народі й привели нарід до упадку".

Автор питав, чому українські епископи не подбали про відповідну освіту духовенства, ні про освіту народу, ні навіть про віру. Таж „давні епископи, за польського панування, не виключаючи й тих, що з роду були поляками, не польщили свого духовенства, але бачучи, що польські школи для освіти українського духовенства невідповідні, а навіть згубні й неприступні, були приневолені самі старатися про виховання свого духовенства та про освіту народу; тому й окрему увагу присвячували церковним бурсам під управою церковних братств і народнім шкілкам при церквах і по манастирях, з яких мали добрих дяків і потрібних до духовного стану кандидатів, що розуміючи ґрунтовно церковні устави й до того вивчившися під оком своїх епископів св. віри, християнської моралі й душпастирства, маючи до цього потрібні книги, що сьогодні ще знаходяться по бібліотеках і деяких парохіях, брали висвячення на священиків." Правда, о. Антін Добрянський називає їх простаками, але ці простаки „були добрими, богобоязливими та зразковими священиками, ревними душпастирями, найкращими знавцями уставу, а для своїх громад справжніми батьками й щирими приятелями".

Давні епископи не побирали платень від польської влади, але всетаки „обїздили свої епархії, скликували епархіяльні собори, на яких із духовенством і народом нараджувалися над св. обрядами, над школами, церковними маєтками й потребами народу, установлювали лад, усували лихе духовенство й заохочували народ утримувати св. віру, а в кривдах відносилися до соймів, польських королів і до Риму".

Михайло Вовняк.

(Продовження буде).

*

У вчорашньому числі наслідком друкарської помилки надруковано: I. шпальта, 3-ій рядок здолу: а внутрі заведено німецьку (мову) — має бути *вїлток* заведено; на 6-ій стор. I. шпальта, 8-ий рядок здолу надруковано архиєп. Квіча, має бути Анквіча.

НОВИНКИ

— **Робітня футер Юліяна Глушевського,** Львів, вул. Коперника 16, II. пов. Тел. 54-46.

— **Магазин постелі Р. Джала,** Львів, Хорущина 5, поручає: ковдри, матраци по найдешевших цінах. Переробляє ковдри по 5 золотих, матраци по 7 зол. 524 34-100

— **Папучі — пантофлі** — берлячі — фільцові чоботи поручає і виконує робітня „ІБІС" вул Собєського 9 (давніше Броновська). 22/33 4-10

— **Виділ Філії Союзу Українок** на місто і повіт Львів пригадує оцим своїм членам, що Загальні Збори відбудуться дня 21. I. 1934 р. в год. 10. передпол. Рівночасно запрошує всіх членів на поминальне Богослуження за померших членів Товариства, яке відбудеться дня 20 I. 1934 р. в год. 3. рано у Волоській церкві при вул. Руській. 963

— **Конфіската „Діла".** Вчорашнє (13.) число „Діла" підпало конфіскаті за передостаннє речення у статті д-ра Ст. Барана п. н. **„В які польські національні свята українські священики обовязані відправляти богослуження?"** Через ту конфіскату всі наші передплатники дістали вчорашнє число „Діла" зі значним опізненням. Це друга з черги конфіската нашого органу в цьому році.

— **Концерт ІгнатіяНоймарка,** дириґента і директора Фільгармонії у Шевенінґен (Голяндія) та Гаазі відбудеться у Львові 18-го п. м. у салі Великого Міського Театру при співучасти відомого польського віольончеліста Дезидерія Данчовського. У програмі твори Вебера, Дворжака, Брамса і Берліоза.

— **Львівська радіостація** трансмітуватиме з Варшави в суботу відчит в українській мові „Українське друковане слово". Виголосить професор Ол. Лотоцький. Початок в год. 22-ій.

— **Новий податок.** З Варшави зачувати, що самоврядні кола висувають проект нового податку, тим разом на школи. Новий податок хотять ввести у формі додатку до державних податків, промислового й доходового у висоті 5 прц. тих податків.

— **Поліцаї з матурою, вязничні сторожі з університетом.** На 90 місць в поліційній школі в Мостах Великих зголосилося 140 кандидатів з укінченою середньою школою і матурою. З тих кандидатів принято тільки 40. — На 16 посад вязничних дозорців зголосилося 80 кандидатів з матурою, між ними кільканацять з укінченим університетом. Тільки 6 з тих кандидатів принято.

— **Траґічні змагання.** В лещатарських змаганнях, улаштованих українським т-вом „Сокіл" з Коломиї на узгірях Оскресінець, брав участь м. і. Андрій Кіфюк з Комарна, що прибув перший до півмети на 8-ім кільометрі. Коли на меті не явився, почали за ним шукати до ночі, але без успіху. Аж на другий день вранці знайшли його трупа в ярі біля присілка Грушова. Правдоподібно віхав з розгоном на дерево і вбився.

— **Англійський консуль на Гуцульщині.** У польського дослідника Гуцульщини д-ра Стан. Вінценца в Слободі Рунгурській був минулого тижня англійський ґенеральний консуль Франк Совері і звідав разом з ним і б. львівським воєводою гр. Борковським головний осередок Гуцульщини, Жабє, де інтересувався гуцульським мистецтвом і поезією, захоплюючись їхнім високим рівнем.

— **За підпал власної хати.** Перед трибуналом присяжних суддів у Львові станув Федько Палинка, 4-морґовий господар з Погорілиськ пов. Рава Руська, за підпал своєї хати, щоби дістати асекураційну винагороду. Коли дім згорів, Палинка сказав, що всі його рухомости згоріли, а вогонь підложили сусіди. Тимчасом поліція знайшла всі річи в стодолі. Припертий до стіни він признався, що підпалив свій дім, щоби дістати відшкодування з „Дністра" і сплатити довги. На розправі виперся вини, хоч зізнання свідків випали в його некористь. Присяжні судді затвердили питання щодо злочину підпалу і трибунал засудив Палинку на півтора року вязниці.

— **Нещастя в щасті.** Д-р Ян Ф., польський журналіст зі Львова, мав щастя виграти на клясовій льотерії 2.000 зол. Ощасливлений поїхав негайно до Варшави і відобрав виграну суму. Однак тут щастя його покинуло, бо в трамваї хтось вкрав йому гроші, причому окрадений стратив ще й своїх 250 зол.

— **Держ. урядовці у Чехословаччині.** По статистичним даним у чехословацькій республиці є тепер державних урядовців і робітників: чехословаків 1,359.756, німців 466.385, мадярів 25.298, українців („русинів") 12.535, поляків 11.225, інших народностей 3.328. Процентово українські урядовці й робітники творять ледви 0.63 проц., хоч українського населення живе в Чехословаччині близько 5 проц.

ЗАКОН ПРО РОЗМЕЖУВАННЯ ҐРУНТІВ.

ВАРШАВА, 17. І. ПАТ. На вчорашньому засіданні соймової комісії земельних реформ приняли після дискусії проект новелі до розпорядку президента держави про розмежування ґрунтів у звязку з перебудовою рільного устрою. Прийнятий проект надає ореченям зем. влади силу судових оречень.

—o—

Пожежа в поспішнім поїзді.

БЕРЛІН, 17. І. ПАТ. У почтовому вагоні поспішного поїзду, що йшов із Франкфурту н. М. до Берліна, вибухла в ночі пожежа, як поїзд був біля Мерґольца. Більшість почти згоріла. Вспіли врятувати вартісні посилки. Вогонь поширювався дуже скоро. Жертв у людях не було. Причина пожежі досі невідома.

—o—

ПОЖЕЖА ПРИТУЛКУ, ЦЕРКВИ ТА ШПИТАЛЮ.

БЕРЛІН, 17. І. ПАТ. У надренській місцевості Нойвід вибухла велика пожежа в францісканськім притулку св. Йосифа, в гардеробі адм. будинку. Знищених є 15 саль і галя. Рятували всі околичні вогневі сторожі. Жертв у людях не було. До полудня не змогли зльокалізувати вогню. Вогонь перекинувся на церкву і шпиталь, де було більше як 1.200 умово хорих. Їх спровадили до гол. крила будинку, досі найменше загроженого.

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

— **Не буде зміни на с тановищі президента Львова.** ПАТ довідується з компетентних джерел, що всякі вістки про намірене уступлення президента Львова Дрояновського неправдиві. Таксамо неправдиві вістки начеб командант ОК VI. ген. Попович мав стати урядовим комісарем Львова.

— **Хто виграв на льотерії?** В девятім дні тягнення державної льотерії виграли такі числа: *50.000* зол. ч. 86469, *15.000* зол. ч. 9645, 150502; *10.000* зол. ч. 110367, 139741, 46844, 73283, 166553; *5.000* зол. ч. 1739, 35268, 73990, 118016, 118183, 125451, 88813, 123597, 142216; *2.000* зол. ч. 19728, 57507, 72616, 97093, 103491, 113654, 136582, 140153, 141473, 141542, 149078, 154754, 165558, 382, 5066, 19532, 28396, 48408, 53464, 65814, 65816, 86284, 85524, 99267, 116124, 128114, 138123, 146152, 150229, 152832, 163494; *1.000* зол. ч. 16854 23183, 23765, 288889, 32402, 42918, 45222, 43339, 46138, 52439, 56812, 63949, 66846, 77200, 80735, 95724, 97164, 97228, 102626, 113255, 116164, 117291, 121060, 12639, 128627, 129251, 133328, 135098, 142879, 149995, 150119, 153651, 158348, 159844, 1562, 33192, 5930, 8770, 22368, 32142, 35610, 37627, 41543, 46794, 48063, 51306, 60030, 63662, 76248, 76780, 88113, 88209, 88727, 100292, 100443, 107581, 109366, 110363, 122608, 126236, 127037, 130316, 133288, 135307, 137019, 146335, 150838, 153083, 154338, 159522, 165485, 168057, 168987, 1690918.

— **Краева хроніка.** Тартак у Борошневі пов. Долина урухомив другу зміну, наслідком чого знайшло працю дальших 160 робітників. — В турбіновім млині на Персенківці під Львовом трансмісійний пас урвав робітникові Влад. Стефанишинові руку від долоні. — Із каси сільської Сусп. Обезпечальні пропало 5600 зол. Ведуть слідство. — У Сколім на вулиці помер на серце Іван Прокопишин. Люди думали, що він хорий на епілепсію, тому його не рятували. — В Підгайчиках арештували кількох людей під закидом фальшування 50-сотиківок. Фабричка тих монет була в хаті Ст. Грибовського, якого жінка пускала в обіг фальсифікати. — Станиславівський суд розглядав карну справу мельника Пінкаса Бергера та його сина Мойсея. Пінкас Бергер оголосив невиплатність, в млин і крамницю переписав на сина. Оба вони побирали належитости від відборців, та не віддавали до каси Банку Гіпотечного, з яким заключили були умову. Мельник фальшував теж векслі. Пінкаса Бергера засудили на 3 роки, а його сина на рік вязниці.

— **Реєстрація венерично хорих.** На основі найновішого розпорядку німецького міністерства внутрішніх справ в часі від 15. до січня до 15. лютого ц. р. буде переведений на території цілої Німеччини спис осіб хорих венерично. Всі лікарі, шпиталі й санаторії мають предложити міністерству докладні списи пацієнтів і рід їхньої недуги. Назвища пацієнтів задержаться в тайні.

— **Загибіль наукової експедиції.** Як повідомляють з Токіо, 11. ц. м. почав вибухати майже вигаслий вулькан Нідаке на острові Бузінсера. Для досліду цього явища вибралася на острів наукова експедиція, в якій находилося двох професорів токійського університету. Ціла експедиція згинула серед потоків ляви

— **Ріжні вістки.** Бувший службовець фабрики „Бати" Целеховський викрав і продав до Японії тайни продукції фабрики. Арештований збожеволів. — В Ольденбурґії впав німецьк. пасажирський літак, причому 5 осіб тяжко потовклося.

— **Смерть Германа Бара.** Помер у 71-ім році життя у Мінхені відомий австрійський письменник Герман Бар, що мав величезний вплив на розвиток модерної австрійської літератури. Він був співробітником майже всіх важніших австр. часописів і журналів і до остатньої хвилини життя не переставав працювати. У 1890 р. заснував журнал „Фрає Біне", що згодом називався „Ноє Рундшав". Із його критичних студій замітні „До критики модерного мистецтва", „Як перемогти натуралізм", „Байрайт", „Експресіонізм", із повістей „Театр" і „Подорож до неба", з пєс „Концерт", „Мистець" і „Нелюд".

— **Розводи в Австрії ростуть.** Австрійський адвокат д-р Ґроссер мав у Відні відчит про причини теперішніх розводів. У 1890 р. було в Австрії 549 розводів, безпосередньо перед війною 700; зріст був природний з огляду на зріст населення. Підчас війни ця цифра дійшла пересічно до півтора тисячки: у 1919 р. було вже в Австрії 5348 розводів, а у 1931 р. — 6730. Перша причина цього явища — війна; жінки залишені самі роками без чоловіка, мусіли шукати собі часто поневолі нового опікуна рідні. Сотні тисяч калік і нездатних до праці, що вернулись із полону, часто добровільно йшли на розвід. Цікава міжнародня статистика розводів. В Англії та Канаді на 100.000 подруж припадає 9 розводів, в Америці 17, у Бельгії 31, у Чехословаччині 40, у Франції 49, у Німеччині 64, у Данії 66, у Швайцарії 68, в Австрії 98, у Радянському Союзі — 300. Цікаве теж, що у 1931 р. в Австрії 1760 розводів було добровільних і 1086 щойно судових. Є погляд, що скількість розводів можна зменшити через деякі прилюдні та приватні порадні, де зацікавлені перед шлюбом зможуть інформуватись точно про стан здоровля, фінанси та вдачу наміреної подружої пари.

— **Льондонська судова сензація** це розводовий процес капітана Мюрея. Пять літ тому оженився він із гарною молодою дамою. Дуже скоро найшов він докази, що його жінка зраджує його з купцем Бісікером, бо відвідує його у його мешканні, всупереч заборові чоловіка. Жінка призналась на процесі до подружої зради і вслідовзі вийшла заміж за Бісікера. Мюрей зробив те саме і теж оженився. Та Бісікер виїхав недавно до Індій у торговельних справах. Його жінка пішла раз сама до театру (як це водиться у Льондоні, де жінки можуть скрізь самі ходити) і там зустріла свого першого чоловіка, що теж був соломяним удівцем. Почалась знайомість і пані Бісікер дійшла до пересвідчення, що її перший чоловік таки симпатичніший. Якась приятелька жінки Мюрея, що виїхала на провінцію до рідні, повідомила її про те, що Мюрей ходить скрізь з панею Бісікер і заки пан Бісікер вернувся з Індій, вже Мюрей розвівся. Коли Бісікер вернувся, його жінка заявила йому, що хоче розводу, бо вертається до першого чоловіка. Льондонський суд дав два нові розводи і судця, що вів процес сказав, що про такий випадок давно вже в Англії не чував.

Літературний куток.

Закарпаття в чеській літературі.

I.

Український читач більше менше добре знає і про „українську школу" в польськім письменстві і українські мотиви літератури московської, але загалом нема ще у нас суцільного огляду таких мотивів у літературі чеській. Дозволю собі на першу таку хоч покищо виключно інформаційну спробу. Цим разом розгляну тільки закарпатські мотиви.

Не буду говорити про причини, чому ці мотиви ввійшли до чеської літератури. Вони ясні. Ані покищо точно їх не обмежу часово. Зазначу тільки, що межою заінтересування чеською літературою світа до життя Закарпаття є приблизно 1929 рік.

За десять років спільного державного життя Прага мала час ознайомитись зі Закарпаттям. Живіше на цю знайомість реагувала чеська белетристика, змальовуючи екзотичний для неї ґрунт. Сьогодні, загалом кажучи, у чеській літературі є який десяток белетристичних книжок, написаних часом письменниками визначних імен. Книжки ці читають по всій Чехословаччині, читають і на Закарпатті, перекладають на чужі мови, отже є причина звернути на них увагу.

З усіх книжок, що їх зачисляємо до одної окремої групи і про яку саме збираємося говорити, є дві —Ванчурів „Останній суд" та Врбова „Душа на горах" — побудовані переважно на чеських мотивах, до яких так чи інакше автори вплітають і кілька чужих тонів та здебільша там типи закарпатські.

Насамперед спинимось на одній передвоєнній. Написав її покійний **Якуб Арбес**, про котрого є також згадка і в українській енциклопедії „Книга Знання", та там на жаль не згадано за той його твір, що саме його робить цікавим українцеві. Арбес написав перед пядесятьма роками книжку „Відмолоджуюча кров" („**Omlazujici krev**"). Є це побутове оповідання, або як автор його зве „романетто" з життя Закарпаття. Це романетто вийшло в 1922 році в Парижі в перекладі на французьку мову.

З новіщих книжок першою на ринок прийшла „Бронза" (**Bronz**) **Й. Спілка** (Ужгород 1929). Й. Спілек — це чеський учитель з Ужгороду. Є це книжечка віршів про закарпатських жидів та циганів. Те саме здебільшого і в його Молитві (**Madlitba**).

Володислав Ванчура, автор „Останнього суду" (**Posledni soud, Praha 1929**), з професії — лікар, один із ліпших чеських прозаїстів. Його письменницька готівка — щось дванацять книжок, із котрих одна — „Маркета Лазарова" в 1929 р. дістала державну літературну премію. Цікаво, що ця „Маркета Лазарова", це роман середньовічного лицарського розбійника, — тема хоч зовнішньо споріднена з тематикою відзначеного торік Ольбрахтового „Шугая". Про В. Ванчура укр. громадянство недавно чуло як про режисера першої закарпатської фільми „Марійка зрадниця", що про нього лібретто написав Іван Ольбрахт. В. Ванчура побував на Закарпатті в 1926 р., а в 1929, як уже назначено, видав свій „Останній суд". В цьому романі показує письменник закарпатських емігрантів, які нібито переїздом до Америки зупиняються у Празі. Примітивні верховинці тікають з місця якогось страшного злочину (убивство) дома. У Празі даються зпровокувати ріжними **міськими** типами і роблять кілька дальших (підпал, крадіжка) нових. Не вміють жити в незвичайних для них умовинах, зраджуються, і змінь. Добре інтерпретовані чари впливу — притягання — рафінованої міської дівчини над верховинцем Піліпанінцем. Поза тим В. Ванчура думає, що він на Закарпатті найшов (вільно вириваю з ріжних місць книжки): „язик без поета; гарні таємні діви, що ще не бачили зеркальця; смутки дідичних танців, що мигкотять над таємничістю родин; пурпуру бійок; різьбу пяниць, що дає замерзати чоловікам та жінкам при повороті з коршми; добродійний нарід, що шанує сім днів гостя і плаче при розході з ним; вірність для мови без письменства; вірність шлюбові, коли чоловіки працюють у нюйорській пристані... край бренливої трембіти". Письменник працює над новим стилем чеського оповідання одначе покищо його книжка читається тяжко. Більшого якогось значіння для українського читача, не має.

Назар Гнатюк.

З кіна.

КІНО „КАСІНО": „ДАЙТЕ МЕНІ ЧОЛОВІКА"
(з Анні Ондрою).

Анні Ондра вже створила свій тип як Чарлі Чаплін, Бастер Кітон, Льорель і Гарді і цей її тип стає головною пружиною сміху. Маємо навіть таке враження, якби в її тілі сиділа притаєна пружина, наче в модерній, хитро придуманій ляльці, що несподівано підстрибує, оживає, падає і робить прекумедні ґримаси. Ондра грає ролі розсіяних збиточників, наївних смотриків, затурканих дівчурів, що нежлано, під впливом химерно-веселих обставин, відкриває в собі велику енерґію, сміливість і находить дотепні ідеї.

У цій фільмі вона не має нагоди виявити всього свого таланту: домашнє життя, занадто сіреньке, звужує її поле діяльности. Цирк, куди вона попадає, міг би довше показувати нам свої дива і напевне не втомив би нас небезпечними акробатичними штуками. Ця остання фільма не дає нам нічого нового, всеж таки — приємне, безпретенсіональне видовище.

—o—

Дописи.

СТРИЙ.

(бн.) **З нашого життя.** Вже Ґете у свому „Фавсті" зміркував, що на світі є сили, які, ділаючи по бажанням ініціяторів, доходять до зовсім протилежних вислідів. Таким своїм „злом", яке вийшло на „добро", було опанування виділу Філії „Просвіти" у Стрию загорілими гурра-патріотами, під гаслом: „Нехай буде гірше, щоб лиш було інше". З початку принято у нас цей факт за перший крок до руїни Філії. Та небавком дійсність доказала, що боротьба кількох амбітних юнаків та одного вічного мальконтента викликала руїну, а спричинила оздоровлення Філії, почавши від її фінансових інтересів. Головний Виділ „Просвіти" у Львові розвязав, як відомо, цілий новий молодечо-войовничий виділ Філії і на його місце установив кураторію під проводом дотеперішнього голови. Сам факт, що в склад кураторії увійшов інсп. Соколовський, вказував на те, що Головному Виділові перш за все йшло про належне впорядкування фінансів Філії. І дійсно кураторія взялася енерґійно за діло, розпочавши працю від устійнення листи членів та від зіставлення маєткового стану Філії. При цій нагоді виявилося, що по-

світянське підприємство виробу бетонових дахівок по- втягнуло в круг своїх інтересів досить значні капітали інших українських установ Стрия. При ближчому розглядї справи дійшла кураторія до висновку, що розвязання Філії з цими установами вимагатиме незмірвно довготривалих заряджень і заключення можливо компромісових — чи там мало стратних — умов із заінтересованими товариствами. Скорого закінчення ліквідації даних взаємин не можна надіятися. По місті ходять поголоски, що по устійненні маєткового біляксу Філії кураторія скличе загальні збори, зложені очевидно виключно з членів „Просвіти" в ціли вибору нового віділу, при чому є правдоподібне, що супроти того, що всі старші задумують усунутись від кандидатур до віділу, керму обіймуть молоді, аби ділом доказати своє громадянське вироблення. — З хронікарського обовязку треба би згадати ще про важку недугу тутешнього заступника пароха о. Височанського і звязану з цим неприємність, яка стрінула стрийських громадян у другий день Рідзвяних Свят. А саме цей день перейшов без полудневої, співаної Служби Божої, тому, що катехит о. Хиріський, хоч обіцяв цю Службу відспівати, вдоволився вчасніщою читаною і пішов додому. Дуже неприємно було слухати нарікань огірчених людей і порівнування того факту з повеліннкою в подібних випадках духовенства наших сусідів.

—o—

СПОРТ.

ЗАКОРДОННИЙ СПОРТ.

ФРАНКФУРТ н. МЕНОМ: **Німеччина — Мадярщина 3:1 (1:1).** Заслужена перемога німців, яких найліпшою частиною дружини був напад. У Мадярів подобалася оборона. Видців 38.000. Дотепер грали обі держави 11 змагань. Мадяри виграли 5 змагань, німці 3 і 3 остались нерішеними.

ВІДЕНЬ: На 12 дружин I. ліги 10 відбувають зимові турне, а саме в Швайцарії, Франції, Африці, Еспанії, Португалії і Греції, де розіграли разом 54 змагань. З цього віденці виграли 40, 8 ремісували і 6 змагань програли.

У Відні Рапід і В. А. Ц. грали ось які міжнародні змагання: Рапід — Шегед. А. Ц. 8:3, В. А. Ц. — Шегед А. Ц. 2:4. Рапід — Зацер. А. Ц. 6:1, В. А. Ц. — Зацер. А. Ц. 6:1, Рапід — Г. А. С. К. (Загреб) 15:1, В. А. Ц. — Г. А. С. К. (Загреб) 8:0.

—o—

Нові книжки й журнали.

ЖУРНАЛИ.

„НАЗУСТРІЧ" література, мистецтво, наука, громадське життя. Двотижневик, Львів 1. I. 1934. Ціна 30 сот. Зміст: М. Рудницький: Пляни. П. Карманський: Зустрічі (поезії). Хто дістане літературну нагороду? Розмова з головою жюрі проф. Василем Сімовичем. З Бодлєра: Ідеал. Знищення, перекл. С. Г. Перша українська літературна нагорода. О. Дніпровський: Нерівними кроками. Ст. Чарнецький: В дорогу. Минулому! (поезії). В. Софронів: Зимовий вечір. Іван Бунін, літературна нагорода Нобля за 1933 рік. Польська Академія Літератури. Ст. Чарнецький: Осип Стадник. У 35-літні роковини сценічної діяльности. Розмова з дир. О. Стадником. Тургенєв у 50 ліття смерти. С. Гординський: Архипенко. Четверта вистава АНУМ. Мих. Драган: Глущенко. М. Островерха: Виставка футуристичного мистецтва в Римі. Ст. Чарнецький: Новий поет. О. Дніпровський: Талановита землячка мандрує... М. Р.: „Подорож до останніх меж ночі" (повість Селіна). Летідо 40 сорок.. Д. Козак: Літературна нагорода (карикатура). 25 ілюстрацій.

ВІСТИ З ЛУГУ, грудень 1933. ч. 12.

„РІДНА ШКОЛА", ілюстрований півмісячник ч. 1 з 1. січня 1934. приносить такий актуальний і різнородний матеріял: На порозі третього року праці. По Загальному Зїзді Рідної Школи. Ольга Кобилянська: Шкільні роки (фейл.). Резолюції Загального Зїзду Р. Ш. у Львові з дня 25. грудня 1933 р. Важні відносини вчительства: Незабезпечення рідношкільного вчительства. Нові побори державного вчительства. Гр.-кат. Духовний Семінар в історії Галицького Відродження. Заг. Збори Кооперативи „Рідна Школа". Святочна відозва Головної Управи Рідної Школи. Марійка Підгірянка: Колядка: Михайло Останович: Радянська школа, педагоги й педагогіка. На останній позиції. Домашне навчання у світлі законів і практики. Недостача шкіл і вчителів у Польщі. Домашне навчання як необхідна конечність. Домашне навчання в практиці. Боротьба інспектора з законом. Трудноші домашніх учителів та інструкторів і їхня оборона. Хто має право вчити дома? Кількo дітей можна вчити дома? Боротьбу вести до побідного кінця! Ф. Коковський: Одно пятнадцятиліття З життя Рідної Школи. Гігієна дому й школи: Відкриваємо нову сторінку! Вчасні познаки туберкульози (сухіт) у людей. Про перестуду. Різні вісти. Добрі ради. Ілюстрації: Будинок гр.-кат. Богословської Академії (давніше Духовної Семінарії) у Львові. Колядники. І. Галущинський, новий голова Рідної Школи. — Журнал „Рідна Школа" коштує 1 зол. місячно. Адреса: Львів, вул. Словацького, ч. 14.

—o—

Листування Редакції.

ВПані Г. Т-а, Борислав. Всі жалі Ваші і п. О. Б. на якого покликуєтеся, зовсім безпідставні. Дотична звістка походила безпосередно від близької знайомої п. О. Б., особи дуже йому прихильної, яка покликувалась на авторитетне джерело. Злобну тенденцію можна добачувати лише надмірне перечулення. Вістка була друкована саме через співчуття, так само як недавній спеціяльний фейлетон у „Ділі". Претензії під адресою одного свідка на процесі полягають видно на непорозумінні; річ іде мабуть про когось іншого, бо даний свідок зізнавав цілком по лінії оборони. Він ставиться теж до особи п. О. Б. дуже прихильно. Спростувати вістки в газеті не можемо, бо вона була сконфіскована.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр.

Четвер 18. I. год. 7·30 веч. Концерт Польського Товариства Музичного.

Пятниця 19. I год. 7·30 веч. „Івар Крюгер" (Абон. бюра „Або" неважний).

Театр Ріжнородностей.

Четвер 18. I. год. 7·30 веч. „Фотель 47". (Абон. 8).

Пятниця 19. I. год. 7·30 веч. „Стефек". Представлення дьосоване, всі місця 1 зол.

Кіна.

АДРІЯ: „Кіноманіяк" (Гарольд Льойд).

АПОЛЬО: „Пять хвилин перед шлюбом".

АТЛЯНТІК: „Ґраф Заров".

ВАНДА: „Волоцюга".

КАСІНО: „Дайте мені чоловіка" (Анні Ондра).

КОЛІСЕЙ: „Прощання зі зброєю"; ревія „Карнавалове божевілля".

КОПЕРНИК: „Шибеник з Еспанії".

МАРУСЕНЬКА: „Шибеник з Еспанії".

МІРАЖ: „Дика дівчина" (Клара Бов).

МУЗА: „Остання цариця".

ПАЛЯС: „Велика княжна Олександра (з Ерікою та Шлевяком).

ПАН: „Дочка полку" (Анні Ондра) та ревія.

ПАСАЖ: „Втрачений експрес".

ХИМЕРА: „Божевільна ніч у Зоо".

СТИЛЕВЕ: „Шпіон у масці" (Ганка Ордонівна) і ревія „Блакитний експрес" зі Ст. Стадниківною.

УТІХА: „Фліп і Флоп у подружій неволі" та ревія.

Закордонне радіо.

Четвер, 18. січня 1934.

Відень (505,8) 12·00, 20·30 Концерт, 17·10 Віольончеля, 19·00 Стирійська народня музика, **Братислава** (297,8) 16·00 Музика, спів, **Брно** (325,4) 17.25 Вокальний концерт, **Прага** (470,2) 11·05 Концерт гумор. тріо, **Лягті** (1796) 18·40, 19·05 Спів, **Париж** (1714) 21·00 „Вільний стрілець" оп. Вебера, **Штрасбург** (349,2) 21·30 „Понтійський Пилат" оп. Бретана. **Атльона** (531) 20·50, 22·15 Спів, **Білгород** (437,3) 17·00 Спів, **Рига** (238,5) 19·05 „Країна усміху" оп. Легара, **Кенігсвустергавзен** (1596) 17·20 Сучасні пісні, **Ляйпціг** (382,2) 22·55 Сонети скр. Бетовена, **Будапешт** (549,5) 15·05, 22·55 Циг. орхестра. **Міляно** (368,6) 20·40 „Ля прінчіпеса Пісельо" музика Петралія, **Рим** (320,8) 12·40, 17·00, 20·40 Концерт.

Пятниця, 19. січня 1934.

Відень (506,8) 19·20 Сучасна музика: **Братислава** (297,8) 21·10 Легка музика, **Прага** (470,2) 14·45 Пісоньки, 20·00 „Оберон, король ельфів" оп. Зраніцького, **Париж** (1714) 21·45 Вечір комедійок і комедій, **Атльона** (531) 22·00 Ірляндська музика. 22·15 Спів, **Білгород** (437,3) 19·30 Пісоньки, **Кенігсвустергавзен** (1546) 17·40 Музика на два фортепяни. **Ляйпціг** (382,2) 14·55 фортепян, 17·50 Вокальний концерт, 21·00 Бетовенова V симфонія, **Будапешт** (549,5) 15·30 Вокальний квартет, 19·30 Опера, **Міляно** (368,6) 21·00 Концерт, **Рим** (320,8) 13·00 Легка музика.

Львівське радіо.

Четвер, 18. січня 1934.

7·00—8·00 Ранішня авдиція, 12·05 Танкова музика з ґр. плит, 12.55 Концерт (музика, спів), 15·25 Збіжева біржа, 15·30 Господарські вістки, 15·40 Сальоновий концерт, 16·55 Концерт інстр. квінтету, 17·25 Спів (Довнар-Заподьська, сопран), 17·50 Відч. „Еґотизм найближчої будучини", 18·20 Авд. „Віяльце лейді Уіндермір" Оск. Уайльда, 19·03 Поетичні хвилини, 19·15 Всячина, 19·25 Відчит, 19·40 Світовий комунікат, 19·43 Спортові вістки, 19·55 Сільва рерум, 20·00, 21·15 Легка музика, пісоньки. 21·00 Почт. скринька. 22·00—22·30 **Концерт колядок і щедрівок у виконанні хору „Сурма".**

Пятниця, 19. січня 1934.

7·00—8·00 Ранішня авдиція, 12·05, 12·33 Джез, 15·25 Збіжева біржа, 15·30 Господарські вісти, 15·40 Народна орхестра, 16·40 Серед книжок, 16·55 Вокальні дуети (Лідієн, сопран, Брагінська мецосопран), 17·20 Муз. репортаж: Слідами великого співака (А. Дідур) і грам. плити, 17·50 Стенографія, 18·00 Відч. „Учитель на полі літератури та мистецтва", 18·20 Карнав. авд. „На танцюючому чайку", 19·05 Всячина, 19·25 Фейлетон, 19·40, 19·43 Спортові вістки, 19·55 Сільва рерум, 20·00 Муз. балачка, 20·15, Симф. концерт, відч. „Відродження Фредра", 22·40 Танкова музика. 23·05 Легка й популярна музика з грам. плит.

—o—

БІРЖА.

ГРОШІ.

У Львові доляр у приватних оборотах 5·48 і пів зол.

У Варшаві були такі курси: Льондон 28·12, Париж 34·89, Берлін 211·00, Цюріх 172·17, Амстердам 357·60, Нюйорк кабель 5·51 і пів, Нюйорк чеки 5·48.

Срібло: 5 корон 1·70—1·75, Фльорени 0·84—0·85, Рублі 1·35—1·40, Корона 0.33·50 —0·34.

Золото: 20 кор. 37·50—37·80 Рублі 47·00 —47·50, Франки 35·40—35·60; Дукати 20·00 —20·50, Доляри 8·98—9·09.

Папери: Долярівка 52·00—52·50, Будівельна 42·00—42·50, Інвестиційна 106— —107.

ЗБІЖЕ.

Ціни паритас Підволочиска: жито однопіле 13·75—14·00; ячмінь на мливо 10·25 —10·50.

Ціни паритас Львів: жито однопіле 15·10—15·25.

Інші курси незмінені.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Загальні Збори Львівського Відділу У. Ц. К. відбудуться дня 28. січня 1934 р. в год. 10—11 рано в салі **Т-ва „Луг"** при вул. Коперника ч. 3. — З огляду на важливі справи присутність членів обовязкова. 965

Замісць святочних і новорічних побажань зложив на Рідну Школу 10 зол. Ярослав Скопляк. 961

ПОДЯКА.

Філія „Союзу Українок-Емігранток" у Львові почувається до милого обовязку зложити цією дорогою свою сердечну подяку всім особам, установам і фірмам, що своїми пожертвами або безпосередньою участю допомогли уладити Ялинку для бідних дітей еміґрантів з В. України в дні 9. I ц. р.

Зокрема: Хвальному Кружкові „ім. Ганни Барвінок" за безкорисне уділення помешкання на підготовку Ялинки, В. П. Д-рові Р. Дашкевичеві і Т-ву „Луг" за безплатне помешкання на саму Ялинку.

За пожертви в грошах і натурі всім В. П. Паням і Панам і таким установам: „Просвіта", „С-Господар", Зем. Банк Гіпотечн., „Карпатія", „Центросоюз", „Дністер", „Ревіз. Союз", „Народня Торговля", „Союзн. Базар", „Маслосоюз", „Світ Дитини", „Т-во Допомоги Еміґрантам з В. України".

В. П. Паням: Тамарі Панченко за прекрасно поставлену балетну частину вечірки, Гаді Дудко за участь в балеті, Лідії Дудко за акомпаніямент на концертовій частині. В. П. Іванові Олексинові за безплатне позичення костюмів. Вкінці В. П. Братам Костюкам, Ганні Соботі й ін. за безплатну гру їх мил[illegible]ої, такої симпатичної, зіграної орхестри, що справді оживляла вечірку і заслуговує на те, щоб українська суспільність звернула на цю орхестру увагу та запрошувала на свої вечірки. 965

ЦІННИК ОГОЛОШЕНЬ У ЩОДЕННИКУ „ДІЛО".

Розмір часопису: 3 текстові шпальти і 4 оголошеневі шпальти.

1 мм. одношпальтовий або його місце в рубриці оголошень		зол. 0.35
1 „ одношпальтовий в тексті і новинках		„ 0·60
„	на першій сторінці	„ 0·80

Дрібні оголошення від слова:

матримоніяльні і приват. кореспонденція по	зол. 0.15
купно, продаж, винаєм і т. п.	„ 0·10
шукаючі праці	„ 0·07

слова товстим друком подвійно.

Остання сторінка		1/1	зол. 480.—
„	„	1/2	250.—
„	„	1/4	130.—
„	„	1/8	70.—

За редакцію відповідає Олександер Костик.

Видає Видавнича Спілка „Діло"

З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.